

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента ПОБЕРЕЖЦЯ Віталія Леонідовича – доктор філософії, асистента кафедри пропедевтики внутрішньої медицини ВНМУ ім. М.І. Пирогова, на дисертаційну роботу **«Медико-соціальні аспекти і клінічно-економічна оцінка ефективності лікування пацієнтів з хронічним обструктивним захворюванням легень та бронхіальною астмою у Вінницькій області»**, що подана до захисту в разову спеціалізовану вчену раду ДФ 05.600.152 при Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова, яка створена відповідно до наказу ректора ЗВО ВНМУ ім. М.І. Пирогова № 203 від 28 листопада 2025 року на підставі рішення Вченої ради ВНМУ ім. М.І. Пирогова № 5 від 27 листопада 2025 року з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації

КОХАНА БОГДАНА ІГОРОВИЧА

на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»

1. Ступінь актуальності обраної теми. Хронічне обструктивне захворювання легень (ХОЗЛ) і бронхіальна астма (БА) є одними із найпоширеніших неінфекційних захворювань людства, уражаючи лише за приблизними підрахунками більше 500 мільйонів осіб у усьому світі. Це призводить до величезної соціально-економічної шкоди, особливо під час загострень. Власне, загострення ХОЗЛ та БА є найнебезпечнішими періодами у перебігу захворювання, адже асоціюються із значним зростанням смертності серед хворих, як під час загострень, так і протягом тривалого періоду після. Окрім того, під час загострення суттєво зростають витрати на лікування захворювань, пацієнти на тривалий час втрачають працездатність, призводячи до катастрофічних економічних наслідків.

Зважаючи на зміни в системі охорони здоров'я в Україні, що відбулись у зв'язку із медичною реформою, важливим питанням є вивчення ефективності лікування ХОЗЛ та БА у різних закладах охорони здоров'я нашої країни, а тому

дисертаційна робота Кохана Б.І. є своєчасною та актуальною, оскільки спрямована на вирішення актуальної проблеми сучасної пульмонології – визначення клінічно-економічної ефективності післястаціонарного лікування пацієнтів на БА та ХОЗЛ на різних рівнях надання медичної допомоги (надкластерному та кластерному) за співвідношенням «ціна-ефект».

2. Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Дисертаційна робота Кохана Б.І. «Медико-соціальні аспекти і клінічно-економічна оцінка ефективності лікування пацієнтів з хронічним обструктивним захворюванням легень та бронхіальною астмою у Вінницькій області» написана українською мовою на 213 сторінках друкованого тексту за відповідною до вимог ДАК МОН України схемою. Дисертація містить анотацію, список публікацій здобувача, зміст, перелік умовних скорочень, вступ, огляд літератури, розділ «Матеріали і методи дослідження», 3 розділи власних досліджень з відповідними підрозділами, аналізу та узагальнення результатів дослідження, висновків, практичних рекомендацій, список використаних джерел та додатки. Робота проілюстрована достатньою кількістю малюнків та таблиць. Дисертаційна робота написана автором із використанням зрозумілих формулювань та логічних заключень. В дисертації обґрунтовано актуальність теми, висвітлені мета, завдання роботи, її наукова новизна та практичне значення.

Дана робота є фрагментом науково-дослідної роботи кафедри клінічної фармації та клінічної фармакології Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова: «Оптимізація фармакотерапії при патології внутрішніх органів шляхом оцінки користі та ризиків при застосуванні лікарських засобів» (№ державної реєстрації: 0125U000803 від 01.02.2025).

Характеризуючи саму дисертаційну роботу слід відмітити, що в анотації (українською та англійською мовами) на 4 сторінках подається короткий опис всіх розділів дисертації. «Зміст» точно вказує назви розділів, підрозділів та їх розташування на сторінках дисертації. У «Вступі» на 7 сторінках дисертант

обґрунтовує актуальність обраної теми дисертації та необхідність виконання даної наукової роботи, висвітлює всі необхідні пункти, вказує особистий внесок здобувача та апробацію результатів дисертації.

В розділі 1, який носить назву «Захворювання з бронхообструктивним синдромом: сучасні дані стосовно етіології, патогенезу, поширеності і фармакотерапії (огляд літератури)», Кохан Б.І. характеризує захворювання з бронхообструктивним синдромом: патогенез, епідеміологію, фактори ризику, діагностику, новітні напрямки фармакологічної терапії. Розділ присвячений аналізу сучасної наукової літератури за темою дисертації (містить 121 джерел літератури), написаний грамотно з логічною послідовністю. Розділ викладено на 24 сторінках друкованого тексту, що не перевищує 20 % основного об'єму дисертаційної роботи.

Розділ 2. «Матеріали і методи дослідження» викладено на 14 сторінках. В ньому представлений дизайн дослідження, описані критерії включення та виключення із дослідження. Автором було проаналізовано 731 архівну карту пацієнтів що перебували на стаціонарному лікуванні у трьох лікарнях Вінницької області за 2019-2024 рр. Дані карти стаціонарних пацієнтів було проаналізовано за спеціально розробленою картою викопіювання даних. За допомогою медичної інформаційної медичної системи «МЕДЕЙР» було встановлено дати наступного загострення (амбулаторного або стаціонарного) та прихильності до лікування. У ході дослідження було проаналізовано наступні фактори: термін перебування у стаціонарі, вік, стать, місце проживання, кількість днів до наступного загострення, прихильність пацієнтів до лікування, лікування пацієнтів до стаціонарного етапу, результати спірометрії, основний діагноз пацієнта, ускладнення діагнозу, проведене лікування пацієнтів у стаціонарі, рекомендації для після стаціонарного лікування, вартість післястаціонарного лікування. Статистична обробка отриманих даних була здійснена за допомогою комп'ютерних програм варіаційно-статистичного аналізу і проведена табличним процесором «Office Excel 2007» та міжнародною аналітичною системою R: R version 4.3.1 (2023-06-16). Аналіз розділу показує,

що робота виконана на достатній кількості матеріалу, а методики використані в роботі є сучасними та адекватними поставленим завданням.

В наступних трьох розділах дисертант представляє власні результати дослідження. В розділі 3 «Дескриптивний аналіз отриманого матеріалу» дисертант наводить детальний аналіз анамнестичних даних пацієнтів, їх клінічних ознак, описує результати аналізу лікування пацієнтів до та під час перебування в стаціонарі та після виписки.

В розділі 4 «Клінічна ефективність лікування пацієнтів з ХОЗЛ та БА у медичних закладах різного типу» має 3 підрозділи. Дисертант проводить оцінку ефектів біологічних, соціальних, організаційних факторів, і схем лікування на ризик виникнення загострення, термін настання загострення. Також у цьому розділі наводиться динаміка базового ризику та виживання, функція щільності розподілу проміжків до настання загострення.

Розділ 5 «Економічна ефективність лікування пацієнтів з ХОЗЛ та БА у медичних закладах різного типу». У цьому розділі автор демонструє послідовну проведену оцінку економічної ефективності лікування пацієнтів з ХОЗЛ та БА у кластерній міжрайонній лікарні, кластерній міській лікарні та надкластерній лікарні Вінницької області. Також дисертант проводить порівняння економічної ефективності лікування пацієнтів з ХОЗЛ та БА у всіх трьох медичних закладах.

В обговоренні автор проводить аналіз та узагальнення отриманих даних, співставляє з даними літератури. Основні результати роботи сформульовані автором у 4 висновках. Вони конкретні, містять відповіді на поставлені задачі дослідження, базуються на цифрових даних та засвідчують важливість врахування отриманих результатів у плануванні медичної допомоги хворим на БА та ХОЗЛ.

За темою дисертаційного дослідження опубліковано 9 наукових праць, з них 5 статей і 4 тези. Усі 5 статей опубліковано у фахових виданнях України (1 з них відноситься до міжнародної наукометричної бази Scopus). 4 тези опубліковано в матеріалах конгресів і науково-практичних конференцій. У

вказаних наукових публікаціях повністю викладені результати дисертаційного дослідження, наукові положення, висновки і практичні рекомендації, які впливають із них.

3. Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. В роботі вперше проведено комплексний клінічно-економічний аналіз ефективності післястаціонарного лікування пацієнтів із БА та ХОЗЛ на різних рівнях надання медичної допомоги у Вінницькій області; вперше виконано порівняльний аналіз показників трьох закладів охорони здоров'я різного рівня стосовно ефективності надання медичної допомоги при лікуванні БА та ХОЗЛ; уперше проведено оцінку клінічно-економічної ефективності основних схем післястаціонарного лікування БА та ХОЗЛ; системно проаналізовано вплив біологічних, соціально-демографічних, поведінкових та організаційних чинників на ефективність лікування пацієнтів із БА та ХОЗЛ; уперше проведено інтегральну оцінку клінічно-економічної ефективності післястаціонарного лікування із врахуванням технічної ефективності використання ресурсів; вперше встановлено низку модифікуючих факторів, які суттєво впливають на ризик виникнення загострення ХОЗЛ та БА.

4. Наукова обґрунтованість та відповідність темі дисертації отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Сформульовані здобувачем наукові положення, результати та практичні рекомендації даної наукової роботи є логічними і не викликають сумнівів щодо їхньої обґрунтованості та достовірності. Дисертаційне дослідження виконано на сучасному науково-методичному рівні й спирається на достатній за обсягом та репрезентативний клінічний матеріал. Вибірка дослідження включає в себе аналіз: 320 випадків у КНП «Гайсинська центральна районна лікарня Гайсинської міської ради», 203 випадки в КНП «Вінницька обласна клінічна лікарня імені М.І. Пирогова Вінницької обласної

ради», 208 випадків у КНП «Вінницька міська клінічна лікарня №1».

Побудова дослідження, його дизайн і програма повністю узгоджуються з метою та поставленими завданнями. Використання сучасних методів дослідження у поєднанні з коректним статистичним опрацюванням забезпечило отримання надійних результатів і низки нових наукових відомостей, що дало змогу дисертанту аргументовано сформулювати висновки та практичні рекомендації щодо впровадження здобутих результатів.

Окремо слід відзначити ґрунтовне опрацювання джерельної бази: проаналізовано 204 літературних джерела із проблематики, що вивчалася: 17 кирилицею; 187 латиницею. Завдання дисертаційного дослідження вирішено із застосуванням сучасних методик, а висновки прямо відповідають отриманим результатам, що підтверджує їх наукову достовірність і аргументованість.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Автор самостійно опрацював наукову літературу та провів інформаційно-патентний пошук за темою дисертації, обґрунтував доцільність роботи, сформулював мету та задачі дослідження, розробив дизайн наукової роботи, провів ретроспективний аналіз архівних історій хвороб пацієнтів, госпіталізованих у обрані відділення, оцінено частоту виникнення загострень у медичній інформаційній системі «МЕДЕЙР». Дисертантом разом з науковим керівником проведено статистичний аналіз отриманих результатів та сформульовано висновки. Автором написано всі розділи дисертації та виконано аналіз і узагальнення отриманих результатів, згідно з якими були написані та опубліковані статті у фахових виданнях України. У сумісних з науковим керівником та іншими колегами наукових публікаціях здобувачу належать основні результати стосовно дослідження ефективності лікування ХОЗЛ та БА.

6. Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Результати проведеного дослідження дають змогу порівняти ефективність

лікування між закладами різних рівнів надання медичної допомоги, що дозволить сформулювати індивідуалізовані рекомендації цим закладам. Результати дослідження показали оптимальність і економічну ефективність лікування з використанням ліків, що входять до державної програми «Доступні ліки». Отримані результати вказали на стан пацієнтів з БА та ХОЗЛ у Вінницькій області та якість надання їм медичної допомоги. Результати досліджень впроваджено у лікувальний процес КНП «Гайсинська ЦРЛ ГМР», а також у науковий і навчальний процес кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова в лекційних курсах та під час практичних занять.

7. Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці. Вважаю доцільним упроваджувати результати, висновки та практичні рекомендації дисертаційного дослідження Кохана Богдана Ігоровича у щоденну роботу закладів охорони здоров'я. Їх також варто застосовувати МОЗ України та регіональним департаментам охорони здоров'я і реабілітації під час удосконалення організації медичної допомоги пацієнтам із ХОЗЛ і БА. Матеріали дослідження доцільно використовувати в науковій та освітній діяльності медичних закладів освіти, зокрема в навчальних дисциплінах і курсах із соціальної медицини та організації охорони здоров'я, фармації, клінічної фармакології й терапії. Рекомендую за підсумками роботи підготувати інформаційні матеріали та методичні рекомендації для організаторів охорони здоров'я і лікарів спеціальностей «загальна практика - сімейна медицина», «терапія», «пульмонологія».

Запропоновані автором методичні підходи до визначення клініко-економічної ефективності післястаціонарного лікування хворих на БА та ХОЗЛ можуть бути рекомендовані для використання в наукових дослідженнях, спрямованих на оцінювання медико-економічної результативності лікування пацієнтів і за інших нозологічних форм захворювань.

8. Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

Порушень принципів академічної доброчесності з боку дисертанта Кохана Богдана Ігоровича не встановлено. За підсумками перевірки рукопису дисертації в системі «StrikePlagiarism.com» ознак плагіату, самоплагіату, а також фабрування чи фальсифікації даних не виявлено. Показник оригінальності тексту становить **97,6%**. Зафіксовано лише поодинокі збіги, що пов'язані з фрагментами з власних публікацій автора, використанням термінології, бібліографічними посиланнями та загальноновживаними мовними конструкціями.

9. Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота *КОХАНА Богдана Ігоровича* на тему: **«Медико-соціальні аспекти і клінічно-економічна оцінка ефективності лікування пацієнтів з хронічним обструктивним захворюванням легень та бронхіальною астмою у Вінницькій області»** є завершеною самостійною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що у сукупності розв'язують науково-практичну проблему, яка має істотне значення для внутрішньої медицини – покращення ефективності післястаціонарного лікування пацієнтів на БА та ХОЗЛ на різних рівнях надання медичної допомоги. Дисертаційна робота за актуальністю, новизною, методологічним рівнем, теоретичною новизною і практичною значимістю, ступенем обґрунтованості і достовірності наукових положень, за оформленням дисертація повністю відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 р. № 341, від 19 травня 2023 р. № 502 та від 03 травня 2024 р. № 507, та оформлена відповідно до наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» а її

автор Кохан Богдан Ігорович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Офіційний рецензент:

доктор філософії, асистент
кафедри пропедевтики внутрішньої
медицини ВНМУ ім. М.І. Пирогова

Віталій ПОБЕРЕЖЕЦЬ